

Ekspertyza została wykonana na zlecenie Departamentu Koordynacji Polityki Strukturalnej w MGPIPS
Informacje zawarte w ekspertyzie odzwierciedlają poglądy autora a nie zamawiającego.

Jolanta Zieziula

Dom: ul. Czechowicka 9, 71-042 Szczecin

Tel/Fax: (010XX) 91 4833 611

Praca: Akademia Rolnicza

Wydział Ekonomiki i Organizacji Gospodarki Żywnościowej

Katedra Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych I Handlu Zagranicznego

ul. Żołnierska 47, 71-210 Szczecin

Tel/Fax (010XX) 91 4876 863

e-mail: zieziula@e-ar.pl, sekretariat@rynekrybny.pl

**SEKTOROWY PROGRAM OPERACYJNY „RYBOŁÓWSTWO I PRZETWÓRSTWO RYB”
– WERSJA WYJŚCIOWA I WERSJA KOŃCOWA – ANALIZA ZMIAN**

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	1
WPROWADZENIE	2
I. UWARUNKOWANIA ZMIAN STRUKTURALNYCH W POLSKIEJ GOSPODARCE RYBNEJ	2
1. ZMIANY WE WSPÓLNOTOWEJ POLITYCE RYBOŁÓWSTWA UE	2
2. PRZYGOTOWANIA DOSTOSOWAWCZE POLSKIEJ GOSPODARKI RYBNEJ W ZWIĄZKU Z AKCESJĄ – OCENA KE	6
II. SPO „RYBOŁÓWSTWO I PRZETWÓRSTWO RYB” – WERSJA WYJŚCIOWA I WERSJA KOŃCOWA	8
1. SPO WERSJA WYJŚCIOWA (Z 11. KWIEŚNIA 2003 R.) W OPINII KE	8
2. SPO WERSJA WYJŚCIOWA (Z 11 KWIEŚNIA 2003 R.) ORAZ PRZYGOTOWANIA DOSTOSOWAWCZE DO AQUIS W OPINII DEPARTAMENTU RYBOŁÓWSTWA MRIRW	9
3. SPO WERSJA KOŃCOWA (Z LISTOPADA 2003 R.) A WERSJA Z 11. KWIEŚNIA 2003 R.....	12
PODSUMOWANIE I OCENA ZMIAN W SPO „RYBOŁÓWSTWO I PRZETWÓRSTWO RYB 2004-2006”	21
ŹRÓDŁA	25
WYKAZ SKRÓTÓW	28

WPROWADZENIE

W lutym 2003 r. zostało zakończone przez Departament Rybołówstwa MRiRW opracowanie Uzupelnienia Programu do SPO „Rybołówstwo i Przetwórstwo ryb 2004-2006”, poddane ocenie ex-ante i przesłane do DG Fish do Brukseli. SPO został zaakceptowany przez DG Fish UE i wymagał niewielkich uzupełnień/poprawek.

W okresie od czerwca do listopada odbywały się negocjacje o charakterze technicznym z przedstawicielami Komisji Europejskiej. 13 listopada 2003 r. w Departamencie Rybołówstwa Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi odbyło się spotkanie zamykające proces negocjacji technicznych nad SPO, w którym wzięłam udział jako ekspert-obszawator.

Końcowa wersja SPO musi być rozpatrywana w szerszym kontekście:

- 1) zmian we Wspólnotowej Polityce dotyczącej Rybołówstwa (WPR)
- 2) przygotowań dostosowawczych polskiej gospodarki rybnej w związku z akcesją w struktury UE, w tym głównie opinii Komisji Europejskiej w tej kwestii.

Brak tego kontekstu może prowadzić do niezrozumienia obecnej sytuacji polskiej gospodarki rybnej, jak też możliwości absorpcji przez nią dostępnych środków unijnych w ramach FIG.

Niniejsze opracowanie składa się z dwóch głównych części:

I. Uwarunkowania zmian strukturalnych w polskiej gospodarce rybnej

II. SPO „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb” – wersja wyjściowa i wersja końcowa.

Zostało zakończone podsumowaniem.

W I części opracowania wykorzystałam ogólnie dostępne źródła zagraniczne (głównie regulacje UE dotyczące WPR i FIG) i krajowe.

Wykonane przeze mnie opracowanie w II części bazuje głównie na oficjalnych źródłach otrzymanych z Departamentu Rybołówstwa MRiRW.

I. UWARUNKOWANIA ZMIAN STRUKTURALNYCH W POLSKIEJ GOSPODARCE RYBNEJ

1. Zmiany we wspólnotowej polityce rybołówstwa UE

Zgodnie z zapowiedziami zawartymi w **Green Paper** [42] od 2001 r. zmianie ulega Wspólnotowa polityka rybołówstwa (WPR). Na pierwszy plan wysuwa się w niej problematyka ochrony zasobów rybnych oraz zrównoważonej ich eksploatacji. Zaostrzeniu ulega podejście i uregulowania dotyczące nadzoru i kontroli połowów oraz rozwiązania w zakresie zmniejszania zdolności połowowej statków rybackich. W związku z tym zmianie ulegają zasady i plany w zakresie udzielania pomocy strukturalnej w sektorze rybołówstwa (FIG).

Rozporządzenie Rady (WE) nr 2792/1999 z 17 grudnia dotyczące wspólnotowej pomocy strukturalnej w sektorze rybołówstwa zostało zmodyfikowane przez Rozporządzenie Rady (WE) nr 1451/2001 z 28 czerwca 2001 oraz Rozporządzenie Rady (WE) nr 179/2002 z 28 stycznia 2002 r. Chodzi o to, aby poprawić efektywność wykorzystania funduszy FIG do restrukturyzacji sektora rybołówstwa, tak aby przewyżczyć nierównowagę pomiędzy coraz uboższymi zasobami ryb i nadmiernym potencjałem połowowym. Wśród wielu szczegółowych rozwiązań znajdują się takie, jak możliwość udzielania rekompensat dla rybaków, w związku z tymczasowym zawieszeniem połowów,

a zwłaszcza z wprowadzeniem przez poszczególne państwa na określonych akwenach planu odbudowy poszczególnych zasobów (np. stad ryb), niektórych gatunków cennych użytkowo ryb.

28. maja 2002 r. Wspólnota podjęła Plan Działania w celu scalenia wymagań z zakresu ochrony środowiska z WPR [11]. Do podstawowych przyjętych zasad należą: ostrożność, prewencja, sprostowania u źródła oraz zasada, że zanieczyszczający płaci, jak też ekostystemowe podejście do rybołówstwa. Wśród wielu szczegółowych środków zamierza się wprowadzić tak zwany **Plan Działania dla Biozróżnicowania** (Biodiversity Action Plan) także w rybołówstwie oraz wypełnienie zobowiązań, które nakładają na kraje członkowskie dyrektywy dotyczące ochrony środowiska (habitat i birds directives). Zgodnie z Planem określone zostaną wskaźniki, które pozwolą na stworzenie systemu operacyjnego – monitorowania, począwszy od 2003 r. W końcu 2005 r. natomiast, Komisja przedstawi raport co do postępów przyjętego do realizacji Planu.

20. grudnia 2002 r Rada Europy (EC) wydała dwa **rozporządzenia: nr 2370/2002 ustalające nadzwyczajne środki Wspólnoty na złowienie statków rybackich** [23] oraz **2371/2002 w sprawie ochrony i zrównoważonej eksploatacji zasobów rybołówstwa w ramach Wspólnej Polityki Rybołówstwa** [25], a następnie **Komisja Europejska (KE) wydała Rozporządzenie nr 1438/2003 z dnia 12 sierpnia 2003 r. ustanawiające przepisy wykonawcze do polityki dotyczącej floty wspólnotowej** [24] określonej w rozdziale III rozporządzenia Rady (WE) nr 2371/2002 r.

Najszerszym – z przytoczonych – **Rozporządzeniem Rady jest nr 2371/2002**. Oprócz już wcześniej wspomnianego akcentowania ochrony środowiska wodnego, w tym zasobów ryb, zmierza się do zapewnienia ich zrównoważonej eksploatacji, uwzględniając aspekty środowiskowe, gospodarcze oraz socjalne. Rada przyjmuje jako priorytetowe, plany odbudowy zasobów rybnych, które znalazły się poza bezpieczną granicą biologiczną. Zostaną opracowane i przyjęte na kilka lat plany zarządzania zasobami ryb. Będą obejmować punkty referencyjne ochrony – docelowe granice bezpiecznych limitów biologicznych. W przypadku poważnego zagrożenia dla zachowania żywych zasobów wodnych lub dla morskiego ekosystemu, wynikające z działalności połowowej i jeśli wymaga to niezwłocznego działania, KE podejmie odpowiednie środki interwencyjne (choć przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy).

Jeśli chodzi o dostosowanie zdolności połowowych do możliwości połowowych, to istotne jest ustanowienie poziomów referencyjnych (wyrażonych w GT i w kW), dla łącznej zdolności połowowej WE. Stanowią one sumę założeń Wieloletniego Programu Sterującego 1997 –2002, dla każdego segmentu floty rybackiej. Przyjęto, że każde państwo członkowskie prowadzi rejestr statków rybackich, zawierający określone informacje, które jest zobowiązane udostępnić innym państwom członkowskim oraz KE. Od 01. 01 2003 r. wprowadzenie nowej jednostki do floty jest silnie obwarowane [25, Art. 13].

W art.15 Rozporządzenia Rady 2371/2002 pomoc finansowa WE w sektorze rybołówstwa – z wyjątkiem funduszy na złowienie statków została uwarunkowana. Państwo członkowskie musi spełniać warunki ujęte w art. 11 (Dostosowanie floty połowowej), art. 13 (Plany wprowadzania/ wycofywania statków rybackich oraz ogólna redukcja zdolności połowowych) i art. 15 (Rejestry flot rybackich) i dostarczyć informacji wymaganych przez Rozporządzenie Rady (WE) nr 2792/99 oraz Rozporządzenie Komisji

(WE) nr 366/2001. Pomoc finansowa zostanie zawieszona proporcjonalnie do stopnia niestosowania się do przepisów, zgodnie z Rozporządzeniem Rady(WE) nr 2792/1999.

W Rozporządzeniu Rady 2371/2002 na uwagę zasługuje rozdz. V, dotyczący Wspólnotowego Systemu Kontroli i Egzekwowania, a w nim wymóg posiadania na pokładzie działającego, zdalnego systemu wykrywania i identyfikacji dla statków (VMS) powyżej 18 m długości od 01 stycznia 2004 r. a dla statków powyżej 15 metrów długości od 01 stycznia 2005 r. Ponadto, produkty rybołówstwa mogą być sprzedawane ze statku rybackiego tylko uprawnionym kupcom lub na zarejestrowanych aukcjach. Jeśli została ustalona minimalna wielkość ryb dla określonego gatunku, to operatorzy odpowiedzialni za sprzedaż, magazynowanie i transport muszą być w stanie udowodnić geograficzne pochodzenie produktu, z wyjątkiem ryb wykorzystanych bezpośrednio do konsumpcji prywatnej.

W Rozporządzeniu Rady 2371/2002 (rozdz. V) wzmocnione mają zostać: nadzór i kontrola połowów oraz sankcje za ewentualne naruszenia (art. 25). I tak(między innymi), jeśli z powodu przekroczenia przez jedno państwo członkowskie przyznanym mu możliwości połowowych inne państwo członkowskie nie mogło w pełni wykorzystać swoich zdolności połowowych, to mogą zostać przyznane (w całości lub w części) możliwości połowowe odliczone od odnośnego państwa członkowskiego. W przypadku kwot państwa członkowskiego, jeśli został wyczerpany przydział lub dostępny udział, to KE może na podstawie dostępnych informacji, natychmiast zatrzymać działalność połowową. Inspektorzy KE nie mają jednak uprawnień policyjnych ani egzekwowania prawa. Podkreślona została współpraca i koordynacja państw członkowskich (ale także z państwami trzecimi), aby zapewnić zgodność, w tym nadzoru i kontroli z przepisami WPR.

Jeśli chodzi o rozdz. VI [25] Podejmowanie decyzji oraz konsultacje, to na podstawie zapisów art. 31 zostaną utworzone Regionalne Komitety Doradcze, jako ciała doradcze dla KE w sprawach zarządzania rybołówstwem na określonych obszarach morskich lub strefach połowów. Obejmą one swoim działaniem obszary morskie podlegające jurysdykcji co najmniej dwóch państw członkowskich (art. 32).

Rozporządzenie Rady (EC) nr 2370/2002 ustalające nadzwyczajne środki Wspólnoty na złomowanie statków rybackich dotyczy lat 2003-2006 (Tytuł I, art. I), weszło w życie 01 stycznia 2003 r. i ma być stosowane wprost we wszystkich państwach członkowskich. Jeśli złomowany statek rybacki jest objęty planem uzdrowienia przyjętym przez Radę i spełnia wymogi Rozporządzenia (EC) nr 2792/1999 oraz natężenie połowów zostało zmniejszone łącznie o 25% lub więcej, to właściciele statków mogą otrzymać wsparcie publiczne zwiększone o 20%, w stosunku do punktu a) Art. 7(5) Rozporządzenia Rady (EC) nr 2792/1999.

Zgodnie z tytułem III, art. 7 [23] w latach 2004-2006 środki niezbędne do sfinansowania związanych z tym działań Wspólnoty powinny powstać w wyniku przeprogramowania Funduszy Strukturalnych przewidzianego w art. 41 i 44 Rozporządzenia Rady (EC) nr 1260/1999 i być ujęte w ramach istniejących programów, zgodnie z FIG.

W **Rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1438/2003 z dnia 12 sierpnia 2003 r. ustanowiono przepisy wykonawcze do polityki dotyczącej floty wspólnotowej** określonej w rozdziale III (Dostosowanie zdolności połowowej) Rozporządzenia Rady (WE) nr 2371/2002. Rozporządzenie to nie dotyczy między innymi statków rybackich wykorzystywanych wyłącznie w akwakulturze. Ustala się poziomy referencyjne

w zakresie tonażu (GT) i mocy (kW) dla każdego państwa członkowskiego na dzień 01 stycznia 2003 r. (z wyłączeniem regionów peryferyjnych – zał I).

W załączniku I [24] podano poziomy referencyjne w zakresie tonażu i mocy dla każdego państwa członkowskiego na 01 stycznia 2003 r. W rozporządzeniu podano też, że niezależnie od podjętych przez poszczególne państwa decyzji o pomocy finansowej, począwszy od podanej daty, poziomy referencyjne w zakresie tonażu na dzień 01 stycznia 2005 r. mają stanowić 97% lub mniej, poziomu referencyjnego z dnia 01 stycznia 2003 r. oraz sposób obliczania poziomów referencyjnych.

W rozdziale III Rozporządzenia [24] podano regulacje dotyczące Zarządzania zwiększaniem i zmniejszaniem zdolności połowowych, w tym monitorowania wprowadzania i wycofywania statków rybackich. W rozdziale IV podano warunki dla zwiększenia tonażu statków rybackich w celu poprawy bezpieczeństwa na pokładzie, warunków pracy, higieny i jakości produktów rybołówstwa oraz obowiązki w tym względzie państw członkowskich. W rozdziale V znajduje się zakres danych, które państwa członkowskie powinny gromadzić oraz przekazywać KE a w rozdziale VI sposoby wymiany informacji, ze szczególnym naciskiem na sprawozdania roczne, z podaniem informacji, które powinny być zawarte w tych sprawozdaniach (art. 12 i art. 13).

Wstęp do rozporządzenia nr 2369/2002 pkt (5) reguluje możliwości udzielania pomocy publicznej z FIG na odnowę floty do dnia 31 grudnia 2004 roku. Art.1 pkt.6 Rozporządzenia 2369/2002 wykreśla cały Art. 6 z Rozporządzenia 2792/1999, co pozwala domniemywać, że po tym okresie Unia Europejska generalnie wycofa się z subsydiowania odnowy floty rybackiej.

Niezbyt czytelne są regulacje zawarte w punktach 1 (a) i (b). Punkt (a) Rozporządzenia 2369/2002 mówi o stosowaniu pomocy publicznej na odnowę statków tylko do 31 grudnia 2004 roku i jest to zgodne z zasadami, jakie podane są we wstępie do rozporządzenia, natomiast punkt (b) tego Rozporządzenia stanowi o zagwarantowaniu pomocy publicznej tylko dla statków o pojemności poniżej 400 GT.

Niejasnym, więc jest czy punkt (b) ogranicza pomoc publiczną do 31 grudnia 2004 tylko dla statków o pojemności poniżej 400 GT czy też umożliwia pomoc publiczną dla tych po 31 grudnia 2004?

Wstęp do Rozporządzenia nr 2369/2002 pkt (6) ogranicza zakres stosowania współfinansowania z FIG modernizacji statków rybackich do poprawy: bezpieczeństwa, nawigacji, higieny, jakości produktów, bezpieczeństwa produktów, poprawy warunków pracy oraz działań mających na celu poprawę selektywności sprzętu połowowego. Dotychczasowy Art.9 Rozp.2792/1999 nie wprowadzał takich ograniczeń i dawał o wiele większą możliwość korzystania z tej części funduszu FIG.

Zgodnie z rozporządzeniem 2369/2002 wprowadzono zasadę, że statki rybackie, które będą korzystać z pomocy publicznej w ramach FIG zgodnie z artykułem 9 rozporządzenia 2792/1999 muszą występować w **Unijnym Rejestrze Statków Rybackich**, co najmniej od pięciu lat.

W Art.1 pkt 9 Rozp. 2369/2002 wprowadza się możliwość pomocy publicznej przy wyposażeniu statków w system VMS.

W Art. 1 pkt 7(d) Rozp. 2369/2002 zmienia się dotychczasowe zasady wypłacania premii za transfer w ramach wspólnego przedsięwzięcia z 50% maksymalnej kwoty za złomowanie do 30% tej

kwoty. Punkt 7 (e) tego Artykułu skreśla również możliwości wypłacania premii za zmianę przeznaczenia statku rybackiego. Np. do badań, celów szkoleniowych itp.

Art. 1 pkt. 13. Rozporządzenia 2369/2002. Nie wiadomo czy wieloletni plan ochrony dorsza na Bałtyku ustanowiony przez MKRMB będzie zatwierdzony przez Radę Europejską. W wykazie obowiązujących w Unii Europejskiej planów ochrony i odbudowy zasobów niektórych gatunków ryb (Recovery plans) nie ujęto planu odbudowy zasobów dorsza przyjętego, przez MKRMB. Związane jest to ze sformułowaniami a w szczególności z podpunktem (ii) dotyczącymi treści punktu (c). Unia Europejska jest członkiem MKRMB i delegacja UE zaakceptowała ten plan.

W sytuacji, kiedy prawie 90% Morza Bałtyckiego będzie wodami UE należy wyjaśnić tą sytuację.

2. Przygotowania dostosowawcze polskiej gospodarki rybnej w związku z akcesją – ocena KE

W „Comprehensive monitoring report on Poland' s preparations for membership” podano, że Polska generalnie wypełnia swoje zobowiązania zaciągnięte w trakcie negocjacji akcesyjnych, ale występują opóźnienia między innymi w obszarze rybołówstwa (przyjęcie legislacji odnośnie do zarządzania zasobami, inspekcji i kontroli oraz w obszarze polityki rynkowej [4, s. 10]). Występuje też niewspółmierność pomiędzy postępami w legislacji a wzmocnieniem zdolności administracyjnych. Trzeba kontynuować wysiłki w celu wzmocnienia administracji (także) w rybołówstwie.

W „Comprehensive...report” wydzielono obszary takie jak: nadzór rynku, bezpieczeństwo żywności, polityka regionalna oraz zagadnienia socjalne, które także w pewnym zakresie dotyczą polskiej gospodarki rybnej (w tym część z nich rybołówstwa).

Generalnie podkreślono konieczność zwrócenia uwagi na struktury instytucjonalne niezbędne do tych części aquis, które będą wdrażane od daty akcesji, ze specjalnym zwróceniem uwagi na te, które są istotne dla sprawnego zarządzania funduszami strukturalnymi UE. Jeśli chodzi o rybołówstwo, to niezbędne jest wzmocnienie sprawności administracji, włączając w to funkcje kontrolne, na poziomie centralnym i regionalnym.

Chociaż, jak już wspomniałam, poszczególne części „Comprehensive ... report” mogą znajdować zastosowanie w rybołówstwie, ograniczę się jednak tylko do omówienia rozdziału 8 Rybołówstwo [4, s. 33-34]. Zgodnie z nim aquis w rybołówstwie zawiera regulacje, które nie wymagają transpozycji na narodową legislację, lecz wymagają wprowadzenia środków, w celu przygotowania administracji i operatorów do uczestniczenia we wspólnotowej polityce rybołówstwa (w obszarze polityki rynkowej, zasobów i zarządzania flotą, nadzoru i kontroli, działań strukturalnych i pomocy państwa). Stwierdzono też ogólnie, że w niektórych przypadkach, istniejące umowy lub konwencje rybackie z trzecimi krajami czy międzynarodowymi organizacjami powinny zostać dostosowane.

Jeśli chodzi o zarządzanie zasobami i flotą rybacką, nadzorem i kontrolą, to w Polsce przyjęto ustawę oraz rozporządzenia wykonawcze. Stworzono przez to podstawę pod licencje połowowe, logi, deklaracje wyładunkowe, rejestr statków rybackich oraz satelitarny system monitorowania statków rybackich (VMS – Vessel Monitoring System). Strona unijna podkreśla, że chociaż rejestr statków rybackich istnieje i wprowadzono VMS, to nie funkcjonują one z powodu braku wyspecjalizowanego personelu. Podano także, że zbyt wolno przebiega opomiarowywanie statków rybackich, które powinno zostać zakończone

przed akcesją. Odbywają się szkolenia urzędników w Departamencie Rybołówstwa i w Inspektoratach Rybołówstwa oraz powstaje system rejestracji połowów oraz system informacji o rybołówstwie.

Zdaniem KE niezbędne jest wzmocnienie etatowe (zwiększone zatrudnienie oraz szkolenie) polskiej administracji rybackiej, zwłaszcza nadzoru działalności połowowej, na szczeblu centralnym i w większym stopniu na szczeblu lokalnym a instytucje te powinny być lepiej wyposażone dla celów działalności kontrolnej. Niezbędna jest poprawa przepływu informacji oraz koordynacji pomiędzy wszystkimi ogniwami administracji.

Jeśli chodzi o działania strukturalne, to Polska w lutym i w kwietniu dostarczyła 2003 roku [30] odpowiednio SPO Komisji Europejskiej (KE). Polityka strukturalna w gospodarce rybnej będzie koordynowana przez nowo stworzoną jednostkę ds. Rybołówstwa i Przetwórstwa Rybnego, w Departamencie Rybołówstwa MRiRW a ma być wdrażana przez ARMiR oraz Inspektoraty Rybołówstwa. Podkreślono potrzebę wzmocnienia tych instytucji i zwiększenia efektywnej kooperacji pomiędzy nimi. Aby osiągnąć założone cele na czas, zdolność administracyjna do zarządzania polityką strukturalną, a w szczególności administrowania funduszami z FIG, powinna zostać wzmocniona (zwiększona).

Jeśli chodzi o politykę rynkową, to w Polsce przyjęto jej ramy prawne. Polityka rynkowa, w tym stworzenie organizacji producentów rybnych (OPR) nie została w pełni wdrożona. Wprowadzenie standardów rynkowych, kontroli i organizacji rynku pierwszej sprzedaży poprzez tworzenie centrów pierwszej sprzedaży, zdaniem KE, postępuje powoli. Nie zapewniono środków kontroli a poziom zatrudnienia (i szkoleń) powinien zostać znacznie zwiększony, tak aby podjąć dodatkowe obciążenia kontrolne, związane z organizacją rynku rybnego.

W zakresie pomocy państwa Polska musi do czasu akcesji dostosować narodowe systemy pomocy w zakresie gospodarki rybnej do aquis.

Co do międzynarodowych porozumień rybackich, to Polska nie wycofała się jeszcze z: MKRMB, NAFO i NEAFC. Jeśli chodzi o bilateralne porozumienie polsko-norweskie, to sytuacja polskich statków rybackich powinna zostać wyjaśniona.

W konkluzji podano, że Polska częściowo wypełnia zobowiązania powstałe w wyniku negocjacji akcesyjnych w obszarach: działań strukturalnych, pomocy państwowej oraz międzynarodowych porozumień dotyczących rybołówstwa. Wypełnienie zobowiązań do czasu akcesji będzie możliwe tylko wtedy, jeśli wzmocniona zostanie administracyjna zdolność do radzenia sobie z zagadnieniami polityki strukturalnej.

Powinno być przyspieszone wycofywanie się Polski z międzynarodowych porozumień rybackich.

Przedstawiciele Departamentu Rybołówstwa oraz przedstawiciele Komisji Europejskiej podkreślili, że umowy dwustronne pomiędzy Polską i innymi krajami (obecnie są dwie, z Niemcami i z Rosją – o skupie ryb na Bałtyku) będą obowiązywać także po 01 maja 2004 roku (choć formalnie będą musiały być konsultowane z KE) do czasu, aż zostaną wkomponowane w szersze porozumienie z Unią Europejską. W przypadku międzynarodowych konwencji, których Polska jest członkiem (np. Międzynarodowa Komisja Rybołówstwa Morza Bałtyckiego czy NEAFC), to Polska nadal będzie występowała pod własną flagą, ale wszelkie decyzje powinny być uzgadniane z KE, a ponadto Polska nie będzie mogła głosować przeciwko UE [41].

Reasumując, KE stwierdziła, że należy zwrócić pilną uwagę na zarządzanie zasobami i flotą, nadzór i kontrolę oraz na politykę rynkową, a także na zgodność z aquis polskich projektów legislacji w tych obszarach. Opóźnione jest przyjęcie i pełne wdrożenie legislacji w zakresie systemów kontroli, a w szczególności VMS oraz Rejestru Statków Rybackich. Niezbędny jest postęp w zakresie stworzenia statystycznej bazy danych dla sektora. Ponownie zwrócono uwagę na konieczność wzmocnienia kontrolnych funkcji administracji centralnej i regionalnej, z naciskiem na administrację regionalną. Co do polityki rynkowej, to występuje poważny niepokój o wolę stworzenia w Polsce OPR, gdyż wymagają one wyposażenia w niezbędne środki kontroli oraz zdolności administrowania. Jeśli nie zostanie podjęte niezwłoczne działanie, to Polska nie wypełni wymagań członkostwa (w UE) w tych obszarach.

II. SPO „RYBOŁÓWSTWO I PRZETWÓRSTWO RYB” – WERSJA WYJŚCIOWA I WERSJA KOŃCOWA

1. SPO wersja wyjściowa (z 11. kwietnia 2003 r.) w opinii KE

DG FISH przedstawiła projekt uwag do SPO „Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb 2004-2006” [5], datowany na 08.10.2003. Projekt zawiera czterdzieści jeden uwag, ogólnych i szczegółowych. Jeśli chodzi o uwagi ogólne, to zwrócono uwagę na to, że:

- 1) tekst angielski jest „nierówny” a terminologia nie zawsze odpowiada terminologii stosowanej w dokumentach unijnych (np. akwakultura nie powinna w polskich dokumentach być traktowana jako część rybactwa śródlądowego, lecz ściśle wydzielona w całym SPO; zamiast „other assignment” powinno być „permanent reassessment for non-profitable purposes other than fishing”, zamiast „own share” powinno być „private share”, zamiast „fishing port infrastructure” „fishing port facilities” itp).
- 2) odniesienia do wspólnotowej polityki rybołówstwa (WPR) powinny zostać bardziej zaznaczone (np. należy podkreślić związki z polityką spójności czy w zakresie polityki wodnej oraz jakości wód wymagających ochrony lub poprawy w celu podtrzymania życia ryb) i uaktualnione w świetle grudniowej (2002) reformy WPR (w tym kontekście należy zwrócić uwagę na konieczność szerszego uzasadnienia w SPO np. dla modernizacji statków rybackich, jak też odniesień do zagadnień ochrony środowiska),
- 3) cele stawiane przez polską politykę rybołówstwa powinny być zgodne z odpowiednimi regulacjami unijnymi (np. cele w zakresie rybołówstwa dalekomorskiego nie odpowiadają zapisom FIG, współfinansowanie w ramach FIG nie może być traktowane jako pomoc państwa, wycofanie statków rybackich bez pomocy publicznej połączone z odnową nie podlega FIG), podane odniesienia do innych programów operacyjnych (tam, gdzie występują związki) oraz zasady udzielania pomocy państwowej dla gospodarki rybnej w Polsce, poparte przykładami. Ponadto, niezbędna jest alokacja finansowych środków na wszystkie priorytety i działania w SPO (także na tymczasowe zawieszenie działalności rybackiej, nawet jeśli są one związane z wystąpieniem nieprzewidywalnych okoliczności).
- 4) jest też prośba o przedstawienie polskich instytucji i struktur organizacyjnych w tych instytucjach, które są odpowiedzialne za implementację SPO i zarządzanie nim.
- 5) wątpliwości KE budzi podany w SPO zerowy poziom wyjściowy niektórych wskaźników implementacji.

W uwagach szczegółowych strona unijna widzi potrzebę drobnych przesunięć (np. Pomoc techniczna powinna być oznaczona jako Priorytet 5, szczegółowe tabele finansowe dotyczące priorytetów powinny być dopiero w Uzupełnieniu programu) a czasem także uzupełnienia tekstu (np. uwzględnienia akwakultury w danych dotyczących zatrudnienia i przetwórstwa, jak też w celach polskiej polityki rybackiej, odniesień do Phare Twinning project 2002 i SAPARD, odwołań do ochrony środowiska, szerszego opisu zobowiązań Polski dotyczących nowego Rejestru Statków Rybackich czy braku jednostek miary). Wskazuje także na potrzebę jaśniejszych (bardziej klarownych) sformułowań oraz usunięcia tych zapisów (np. wycofania statków rybackich z eksploatacji bez pomocy publicznej), które nie mieszczą się w FIG.

Do ważnych uwag szczegółowych KE zaliczam przypomnienie strony unijnej o wymogu segmentacji polskiej bałtyckiej floty rybackiej i konieczność podania przewidywań odnośnie do złomowania statków rybackich z poszczególnych segmentów floty.

Przedstawiciele KE [41] poinformowali, że jeśli nawet do końca kwietnia 2004 roku nie wszyscy rybacy będą mieli opomiarowane statki rybackie, to złomowanie pozostałych nie będzie wstrzymywane. Ponadto, środki z FIG są dostępne dla polskiej gospodarki rybnej już od 01 stycznia 2004 roku.

Jeśli przyznane w ramach SPO finansowe środki nie zostaną wykorzystane przez określone państwo, to muszą zostać zwrócone Komisji Europejskiej – będą wówczas wykorzystane przez inne państwa. Przedstawiciele UE podali jednak, że **w trzecim roku obowiązywania SPO (przed ewentualną koniecznością zwrotu środków) można podjąć procedurę przesunięcia finansowych środków pomiędzy priorytetami**. Należy przy tym pamiętać, że każdy projekt może być finansowany przez kolejne dwa lata, a więc projekty zaakceptowane w 2006 r. będą finansowane jeszcze w 2008 r.

W uwagach KE brak jest odniesień do Planu finansowego.

2. SPO wersja wyjściowa (z 11 kwietnia 2003 r.) oraz przygotowania dostosowawcze do aquis w opinii Departamentu Rybołówstwa MRiRW

Do projektu uwag KE [5] dołączona była wstępna analiza tych uwag (1 kartka w języku angielskim) wykonana przez Departament Rybołówstwa. Znaczna część odpowiedzi na uwagi KE koncentrowała się wokół wyjaśnienia różnic interpretacyjnych dotyczących pojęć akwakultury, rybactwa/rybołówstwa śródlądowego oraz powodów utrzymania w SPO polskiego tradycyjnego podejścia do tych pojęć. Zastąpiono niezbyt fortunne określenie „two-environmental fish” poprawnym określeniem „diadromous fish”.

Wyjaśniono, dlaczego niektóre z podanych wyjściowych wskaźników implementacji są równe zeru (nie były znane dane, które usprawiedliwiłyby podanie innej liczby).

Na oddzielnej kartce (w języku angielskim, bez tytułu), także otrzymanej z Departamentu Rybołówstwa znajdują się odpowiedzi (jak się wydaje przygotowane w innym celu, gdyż numeracja odpowiedzi jest inna, niż w Uwagach [5]), które mogą być potraktowane, jako wyjaśnienia w znacznym stopniu odnoszące się do Uwag KE . Najważniejsze z nich to:

- 1) Zakończono tworzenie Rejestru statków rybackich (Fishing Vessel Register – FVR), którego pełne działanie będzie możliwe po ponownym opomiarowaniu statków, przez Instytucję Rzeczoznawców Rejestrowych, zgodnie z Konwencją Londenką. Opomiarowywanie jest dokonywane, wszyscy rybacy są poinformowani o takiej potrzebie. We wrześniu 2003 r. było opomiarowanych ponad 30%

statków rybackich (a do końca grudnia ma być 50% – informacja nieoficjalna uzyskana podczas warsztatów w Gdyni – [41]). Trzeba jednak pamiętać, że poddanie statku rybackiego opomiarowaniu jest dobrowolne i dlatego też może wystąpić sytuacja, że do 01 maja 2004 r. nie wszystkie polskie statki rybackie będą opomiarowane.

2) Z powodu zwiększonych zadań, rozbudowywana jest administracja rybacka. W Departamencie Rybołówstwa MRiRW powstały: Oddział Zarządzania Zasobami, Oddział Organizacji Rynku – Division of Market Organisation – (zatrudnia 6 osób) oraz Centrum Monitorowania Rybołówstwa – Fisheries Monitoring Centre (FMC) – (zatrudnia 5 osób od 1 października).

Jeśli chodzi o instytucje i struktury wdrażania i zarządzania SPO, to 13 listopada na spotkaniu z przedstawicielami KE zamykającym proces negocjacji technicznych nad SPO, przedstawiciele Departamentu Rybołówstwa stwierdzili, że jedyną instytucją wdrażającą SPO będzie Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Ma ona doświadczenie w prowadzeniu projektów związanych z gospodarką rybną, które zostały nabyte w trakcie wdrażania programu SAPARD. Inspektoraty Rybołówstwa (które początkowo miały wdrażać część SPO) będą współpracować, ale będą pełniły głównie funkcję kontrolną. Decentralizacja funduszy odbędzie się w ramach delegowania uprawnień i odpowiedzialności na istniejące regionalne oddziały ARiMR (które prowadziły SAPARD). (W trakcie nieoficjalnych rozmów w Gdyni [41] dowiedziałam się, że trwają uzgodnienia pomiędzy Departamentem Rybołówstwa a ARiMR dotyczące przepływu dokumentów).

Podano do wiadomości (13.11.2003 r.), że Komitety: Monitorujący i Sterujący powinny rozpocząć prace w grudniu 2003 roku. W Uzupełnieniu SPO, datowanym na 04 kwietnia 2003 r. rozróżnia się Jednostkę Zarządzającą i Jednostkę Monitorująco-Kontrolną, obie w MRiRW, ale niezależne od siebie (s. 147). Na s. 154 Uzupełnienia pojawia się określenie Komitet Monitorujący. Powstanie obu komitetów wynika więc z zapisów zawartych w Uzupełnieniu SPO [zob. też 43].

Przygotowany jest projekt uregulowania prawnego dotyczącego utworzenia i działania Komitetu Monitorującego. I tak, Komitet Monitorujący na podstawie danych uzyskanych z Morskiego Instytutu Rybackiego i z Inspektoratów Rybołówstwa wskaże, a Komitet Sterujący potwierdzi, które kutry mają zostać zezłomowane.

Dla sprawnego zarządzania finansowego SPO, monitorowania postępów i umożliwienia oceny przedsięwzięć powstała kompleksowa elektroniczna systemowa baza danych (SIMIK – System Informatyczny Monitoringu i Kontroli Finansowej Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności). System ten w formacie MXL powinien być w pełni gotowy do wykorzystywania w lutym 2004 r.

Wśród zmian w SPO, które zostały przedstawione przez reprezentantów Departamentu Rybołówstwa i wstępnie (ustnie zaakceptowane przez przedstawicieli KE DG FISH) było przesunięcie 4 mln Euro z Priorytetu 1 (złomowanie) do Priorytetu 4 (działanie 46 Czasowe zawieszenie działalności i inne rekompensaty finansowe). Sugerowano jednak, aby rozważyć umieszczenie tego działania w Priorytecie 1, co ułatwi i przyspieszy procedurę związaną z wykorzystaniem tych środków.

Jeśli chodzi o ewentualne przesunięcia statków rybackich do krajów trzecich (Priorytet 2, działanie 2), to można to zrobić pod warunkiem skonsultowania z KE lub zgodnie z odpowiednim porozumieniem pomiędzy UE a krajem trzecim.

Na stwierdzenie strony unijnej, że polskie dane dotyczące rejestru floty rybackiej oraz połowów nie są wiarygodne, strona polska podkreśliła, że dane dotyczące wielkości połowów oraz nowy Rejestr floty rybackiej będą działać w terminie do lutego 2004 r.

Z innych spraw podnoszonych przez stronę polską na czoło wysuwa się potrzeba zdefiniowania ekstensywnego i intensywnego chowu/hodowli ryb. Jest to ważne z punktu widzenia możliwości wykorzystania finansowych środków w ramach SPO.

Wspomniano też, że powstała najnowsza wersja SPO, ale jej nie przedstawiono 13. listopada.

Strona unijna z kolei zapytała, czy oficjalną wersją SPO jest wersja polska czy angielska? W odpowiedzi podano, że obie wersje są wersjami oficjalnymi, czyli równoważnymi (w tym miejscu pragnę dodać, że lepiej byłoby, gdyby tylko wersja polska była oficjalną, gdyż każda niezręczność lub przekłamanie w tłumaczeniu polskiego tekstu na język angielski może zostać wykorzystane jako argument przeciwko przyznaniu Polsce określonej części finansowych środków z FIG).

Jak już wspomniałam, SPO było dość ogólnie prezentowane i stało się przedmiotem dyskusji, podczas Warsztatów w Gdyni, 20-21 listopada 2003 r. [41]. Ponadto:

- Przedstawiciel Departamentu Rybołówstwa poinformował, że przeprowadzono wstępnie ankietę rybaków, pod kątem chęci złomowania statków rybackich. Około 120 właścicieli wyraziło taką gotowość, głównie na Wybrzeżu Zachodnim i Środkowym. Nie podano jednak szerszej informacji, dotyczącej struktury (segmentów) tych statków. [Z później uzyskanych z Departamentu Rybołówstwa MRiRW informacji wiem, że rozesłano 380 kwestionariuszy do armatorów statków rybackich, skąd wróciło 120 odpowiedzi, głównie z Wybrzeża Zachodniego i Środkowego. Wynika z nich, że złomowaniu poddane zostaną głównie kutry stare o długości do 25m i mocy do 300 kW]. Należy sądzić jednak, że znaczna część właścicieli statków rybackich wstrzymuje się z podjęciem decyzji o złomowaniu do czasu uzyskania w pełni wiarygodnych, oficjalnych informacji odnośnie do stawek za złomowanie, a to będzie możliwe dopiero po wejściu w życie Ustawy o Narodowym Planie Rozwoju Gospodarczego.
- Rejestr statków rybackich według zasad Konwencji Londyńskiej posłuży do obliczenia poziomu referencyjnego (wyrażonego odpowiednim syntetycznym wskaźnikiem) dla Polski, do którego będą porównywane zmiany zachodzące w polskiej flocie rybackiej (głównie złomowanie), celem ich oceny w kolejnych latach.
- Przedstawiciel Departamentu Rybołówstwa przedstawił ogólnie proponowany system wdrażania SPO. Poinformował, że niebawem wejdzie w życie akt prawny dotyczący wdrażania SPO i Uzupelnienia SPO. W ramach projektu Phare 2002 odbywa się przygotowanie administracji do nowych zadań oraz opracowywanie materiałów informacyjnych. Trwają prace nad procedurami składania wniosków.
- Przedstawiciel ARiMR poinformował, że w Agencji utworzono Biuro ds. Gospodarki Rybnej. Trwają przygotowania do wdrażania SPO. Przygotowano procedury do interwencji rynkowych. Wstępna faza przygotowań jest na ukończeniu. Planuje się łączne zatrudnienie 10 osób.

Brak jest niektórych regulacji prawnych, niezbędnych do wdrażania SPO, w tym Ustawy o pomocy finansowej dla rybołówstwa oraz niezbędnych Rozporządzeń. Wiadomo, że 23 września został skierowany przez premiera do Sejmu projekt ustawy o organizacji rynku rybnego i pomocy finansowej w

gospodarce rybnej wraz z projektami podstawowych aktów wykonawczych – druk Sejmowy Nr 917, a 31 października Rządowy projekt ustawy o rybołówstwie – druk Sejmowy Nr 2174 [13], ponadto konsultowany jest z zainteresowanymi projekt Ustawy o Narodowym Planie Rozwoju [12], który między innymi reguluje możliwości korzystania przez podmioty gospodarki rybnej ze środków pomocowych, w tym z unijnych funduszy strukturalnych.

W 2003 r. weszła w życie Ustawa o organizacji rynku rybnego oraz o zmianie ustawy o rybołówstwie morskim [33] oraz dwa Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi: w sprawie wzoru dokumentu sprzedaży produktów rybołówstwa [18] i w sprawie wykazu produktów rybołówstwa oraz standardów rynkowych dla tych produktów [19].

Nie ulega wątpliwości, że procesy legislacyjne odbywają się w Polsce generalnie na wielką skalę i dość pośpiesznie, w związku z czym część Ustaw i Rozporządzeń jest niedoskonała i bardzo szybko musi być zmieniana. Jednocześnie jednak odbywa się to zbyt powoli, aby potencjalni beneficjanci SPO mieli czas na odpowiednio wczesne zapoznanie się z regulacjami i odpowiednie przygotowanie do absorpcji dostępnych funduszy.

3. SPO wersja końcowa (z listopada 2003 r.) a wersja z 11. kwietnia 2003 r.

Na początku grudnia 2003 roku otrzymałam najnowszą wersję SPO, dostępną tylko w języku angielskim, która jest aktualnie (05. grudnia 2003 r.) w Brukseli. Zaszły zmiany w Planie finansowym SPO [29, s.77-79]. Wynikało to głównie z uaktualnienia cen (przeliczenia na ceny z 2004 r.). Ogólna suma przeznaczona na sfinansowanie restrukturyzacji gospodarki rybnej z funduszy publicznych z 249,4 mln Euro wzrosła do ponad 281,9 mln Euro (czyli o 32,5 mln Euro – 13%). Suma możliwa do uzyskania z FIG uległa zwiększeniu, z 178,6 mln Euro do 201,8 mln Euro, czyli o 23,4 mln Euro (zob. tabl. 1). Krajowy wkład publiczny wzrósł z 71,0 mln Euro do 80,1 mln Euro (o ponad 9,1 mln Euro).

Nastąpiło niewielkie przeprogramowanie środków w SPO, chociaż w przypadku niektórych priorytetów i działań oznacza to istotne zmiany. I tak: ponad czterokrotnie zwiększono preliminowane środki na Priorytet 5. Pomoc techniczna. O ponad 20% wzrosły preliminowane kwoty na Priorytet 4. Inne działania, w którym zgodnie z wcześniejszymi sugestiami [43] zaplanowano wydatki na działanie 45. Czasowe zawieszenie działalności i inne rekompensaty finansowe (4,0 mln Euro).

O 28% wzrosły preliminowane nakłady na rybołówstwo śródlądowe (z 0,200 mln Euro do 0,256 mln Euro). Trzeba jednak pamiętać, że nadal jest to najmniejsza pozycja w planie finansowym SPO!

Najmniej zwiększono (o ponad 7 mln Euro, czyli o 7%) środki na 1. priorytet, z czego prawie 7 mln Euro środki dostępne na złomowanie (ze 100 mln do prawie 107 mln Euro). Z ostatnio przeprowadzonych przez DR MRiRW sondaży wynika, że rybacy generalnie nie chcieliby likwidować swoich miejsc pracy, pomimo możliwości uzyskania wysokich rekompensat za złomowanie statków rybackich. Dotyczy to zwłaszcza rybaków ze Wschodniego Wybrzeża, którzy uprawiają tradycyjnie rybołówstwo. Potwierdza to wcześniejsze obawy I. Dunin-Kwinty [7], które podzielam [45], co do preliminowania w SPO nadmiernej kwoty na złomowanie statków rybackich. Pozostawienie bardzo wysokiej kwoty – 39% całości preliminowanych wydatków z funduszy publicznych na SPO (zob. tabl. 2) mogło wynikać, przynajmniej częściowo z Rozporządzenia Rady (EC) nr 2370/2002 o warunkowej możliwości zwiększenia rekompensat za złomowanie o 20%, jeśli odpowiednio zostanie przeprogramowane SPO. Drugim

warunkiem możliwości rekompensat za złomowanie jest wprowadzenie planu ochrony stad określonych gatunków ryb. Na Bałtyku plan taki powinien dotyczyć dorsza. Jak dotąd, takiego planu nie ma i w 2004 roku prawdopodobnie nie będzie.

Bardzo nieznacznemu zwiększeniu (bo o 78 tys. Euro) uległy środki preliminowane na działanie 4.4. Działania organizacji obrotu rynkowego. Nieznacznie (bo o 14%) zwiększono preliminowane środki na działanie 4.3. Promocja.

Jeśli chodzi o podział środków na poszczególne lata, to uzasadnione wydaje się być zwiększanie dostępnych pomocowych środków co roku.

Stan przygotowań do absorpcji funduszy w 2004 roku, zarówno ze strony końcowych beneficjentów, jak i instytucji związanych z realizacją SPO, chociażby z powodu opóźnień legislacyjnych (a więc i procedur wdrażania), jak i stopnia poinformowania potencjalnych beneficjentów, z pewnością jest niewystarczający i występuje uzasadniona obawa KE, co do możliwości wykorzystania przez Polskę dostępnych środków od 01.01.2004 r., a także w ciągu całego 2004 r. Na szczęście, podpisane umowy mogą być realizowane (np. wypłacane rekompensaty) w przeciągu kolejnych dwóch lat. Wiadomo przy tym, że np. rekompensatę za złomowanie statku rybackiego będzie można otrzymać dopiero po wiarygodnym potwierdzeniu faktu zełmowania.

Pozostałe zmiany i uzupełnienia w najnowszej wersji SPO powstały pod wpływem Uwag KE i mają charakter „kosmetyczny”.

Tabela 1. Porównanie planu finansowego na lata 2004-2006 wersji SPO (1) z listopada 2003 r. oraz wersji (2) z 11. kwietnia 2003 r.

Priorytety/Działania	SPO listopad 2003 – wersja końcowa ang. (1)					SPO 11 kwiecień 2003 – wersja wstępna (2)					Różnice		
	Kategorie interwencji	Koszty ogółem (bez prywatnych)	W tym FIG	Środki krajowe	Środki prywatne	Kategorie interwencji	Koszty ogółem (bez prywatnych)	W tym FIG	Środki krajowe	Środki prywatne			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	3-8	4-9	5-10
Priorytet 1. Dostosowanie nakładu połowowego do zasobów	141	111 349 150	83 511 863	27 837 287	000	141	104 000 000	78 000 000	26 000 000	000	7 349 150	5 511 863	1 837 287
Działanie 11: Złomowanie	141	106 828 000	80 121 000	26 707 000	000	141	100 000 000	75 000 000	25 000 000	000	6 828 000	5 121 000	1 707 000
Działanie 12: Przeniesienie do działalności innej niż rybołówstwo	141	2 260 576	1 695 432	565 144	000	141	2 000 000	1 500 000	500 000	000	260 576	195 432	65 144
Działanie 13: Wspólne przedsięwzięcia	141	2 260 574	1 695 431	565 143	000	141	2 000 000	1 500 000	500 000	000	260 574	195 431	65 143
Priorytet 2. Modernizacja i odnowa floty rybackiej	142	24 075 138	21 023 361	3 051 777	35 943 166	142	21 300 000	18 600 000	2 700 000	31 800 000	2 775 138	2 423 361	351 777
Działanie 21: Budowa nowych statków	142	5 425 382	4 747 210	678 172	8 138 074	142	4 800 000	4 200 000	600 000	7 200 000	625 382	547 210	78 172
Działanie 22: Modernizacja statków rybackich	142	18 649 756	16 276 151	2 373 605	27 805 092	142	16 500 000	14 400 000	2 100 000	24 600 000	2 149 756	1 876 151	273 605
Działanie 23: Wycofanie (bez pomocy publicznej) związane z odbową	142	000	000	000	000	142	-	-	-	-		0	
Priorytet 3. Ochrona i rozwój zasobów wodnych, chów i hodowla ryb, rybacka infrastruktura portowa, przetwórstwo i rynek rybny, rybołówstwo śródlądowe	143, 144, 145	76 790 540	54 917 414	21 873 126	51 024 168	143, 144, 145	68 030 000	48 585 000	19 445 000	45 070 000	8 760 540	6 332 414	2 428 126
Działanie 31: Ochrona i rozwój zasobów wodnych	144	11 868 026	8 929 277	2 938 749	000	144	10 500 000	7 875 000	2 625 000	000	1 368 026	1 054 277	313 749
Działanie 32: Chów i hodowla ryb	144	16 389 179	10 737 738	5 651 441	14 241 633	144	14 530 000	9 485 000	5 045 000	12 570 000	1 859 179	1 252 738	606 441

Działanie 33: Rybackie urzędnictwa portowe	145	28 723 291	17 956 989	10 766 302	7 321 097	145	25 600 000	16 000 000	9 600 000	6 400 000	3 123 291	1 956 989	1 166 302
Działanie 34: Przetwórstwo i rynek rybny	143	19 553 987	17 067 353	2 486 634	29 161 438	143	17 200 000	15 050 000	2 150 000	25 800 000	2 353 987	2 017 353	336 634
Działanie 35: Rybołówstwo śródlądowe	144	256 057	226 057	30 000	300 000	144	200 000	175 000	2 500	300 000	56 057	51 057	27 500
Priorytet 4. Inne działania	143, 144, 146, 147, 414	66 504 940	39 960 426	26 544 514	4 747 209	143, 144, 146, 147, 414	55 280 000	32 680 000	22 600 000	4 220 000	11 224 940	7 280 426	3 944 514
Działanie 41: Rybołówstwo przybrzeżne	147	8 138 074	6 103 556	2 034 518	000	147	7 200 000	5 400 000	1 800 000	000	938 074	703 556	234 518
Działanie 42: Działania społeczno-ekonomiczne	146	38 881 916	19 440 958	19 440 958	000	146	34 400 000	17 200 000	17 200 000	000	4 481 916	2 240 958	2 240 958
Działanie 43: Promocja	143	5 538 415	3 956 010	1 582 405	2 486 633	143	4 840 000	3 450 000	1 390 000	2 160 000	698 415	506 010	192 405
Działanie 44: Działania organizacji obrotu rynkowego	144	678 172	452 115	226 057	000	143	600 000	450 000	150 000	000 000	78 172	2 115	76 057
Działanie 45: Czasowe zawieszenie działalności i inne rekompensaty finansowe	146	4 000 000	3 000 000	1 000 000	000	146	000	000	000	000	4 000 000	3 000 000	1 000 000
Działanie 46: Działania innowacyjne i inne	414	9 268 363	7 007 787	2 260 576	2 260 576	414	8 240 000	6 180 000	2 060 000	2 060 000	1 028 363	827 787	200 576
Pomoc techniczna		3 225 000	2 419 000	806 000	000	411, 412, 413, 415	800 000	600 000	200 000	000	2 425 000	1 819 000	606 000
SOP Ogółem (Łącznie priorytety)		281 944 768	201 832 064	80 112 704	91 714 543		249 410 000	178 465 000	70 961 000	81 106 000	32 534 768	23 367 064	9 151 704

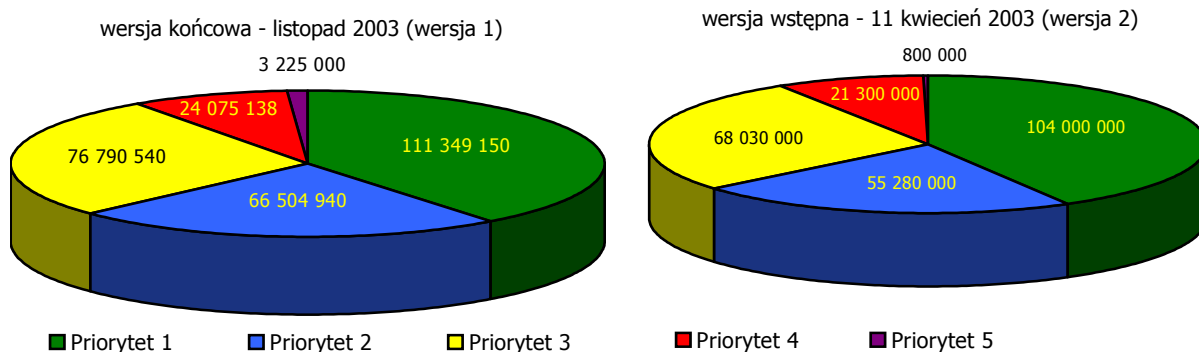
Tabela 2. Udział poszczególnych priorytetów i działań w SPO ogółem (w %)

Priorytety/Działania	SPO listopad 2003 – wersja końcowa ang.					SPO 11 kwiecień 2003 – wersja wstępna				
	kategorie interwencji	koszty ogółem (bez prywatnych) [%]	w tym FIG [%]	środki krajowe [%]	środki prywatne [%]	kategorie interwencji	koszty ogółem (bez prywatnych) [%]	w tym FIG [%]	środki krajowe [%]	środki prywatne [%]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Priorytet 1. Dostosowanie nakładu połowowego do zasobów	141	39	41	35	0	141	42	44	37	0
Działanie 11: Złomowanie	141	38	40	33	0	141	40	42	35	0
Działanie 12: Przeniesienie do działalności innej niż rybołówstwo	141	1	1	1	0	141	1	1	1	0
Działanie 13: Wspólne przedsięwzięcia	141	1	1	1	0	141	1	1	1	0
Priorytet 2. Modernizacja i odnowa floty rybackiej	142	9	10	4	39	142	9	10	4	39
Działanie 21: Budowa nowych statków	142	2	2	1	9	142	2	2	1	9
Działanie 22: Modernizacja statków rybackich	142	7	8	3	30	142	7	8	3	30
Działanie 23: Wycofanie (bez pomocy publicznej) związane z odnową	142	0	0	0	0	142	0	0	0	0
Priorytet 3. Ochrona i rozwój zasobów wodnych, chów i hodowla ryb, rybacka infrastruktura portowa, przetwórstwo i rynek rybny, rybołówstwo śródlądowe	143, 144, 145	27	27	27	56	143, 144, 145	27	27	27	56
Działanie 31: Ochrona i rozwój zasobów wodnych	144	4	4	4	0	144	4	4	4	0

Działanie 32: Chów i hodowla ryb	144	6	5	7	16	144	6	5	7	15
Działanie 33: Rybackie urządzenia portowe	145	10	9	13	8	145	10	9	14	8
Działanie 34: Przetwórstwo i rynek rybny	143	7	8	3	32	143	7	8	3	32
Działanie 35: Rybołówstwo śródlądowe	144	0	0	0	0	144	0	0	0	0
Priorytet 4. Inne działania	143, 144, 146, 147, 414	24	20	33	5	143, 144, 146, 147, 414	22	18	32	5
Działanie 41: Rybołówstwo przybrzeżne	147	3	3	3	0	147	3	3	3	0
Działanie 42: Działania społeczno-ekonomiczne	146	14	10	24	0	146	14	10	24	0
Działanie 43: Promocja	143	2	2	2	3	143	2	2	2	3
Działanie 44: Działania organizacji obrotu rynkowego	144	0	0	0	0	144	0	0	0	0
Działanie 45: Czasowe zawieszenie działalności i inne rekompensaty finansowe	146	1	1	1	0	146	0	0	0	0
Działanie 46: Działania innowacyjne i inne	414	3	3	3	2	414	3	3	3	3
Pomoc techniczna		1	1	1	0		0	0	0	0
SOP Ogółem (Łącznie priorytety)		100	100	100	100		100	100	100	100

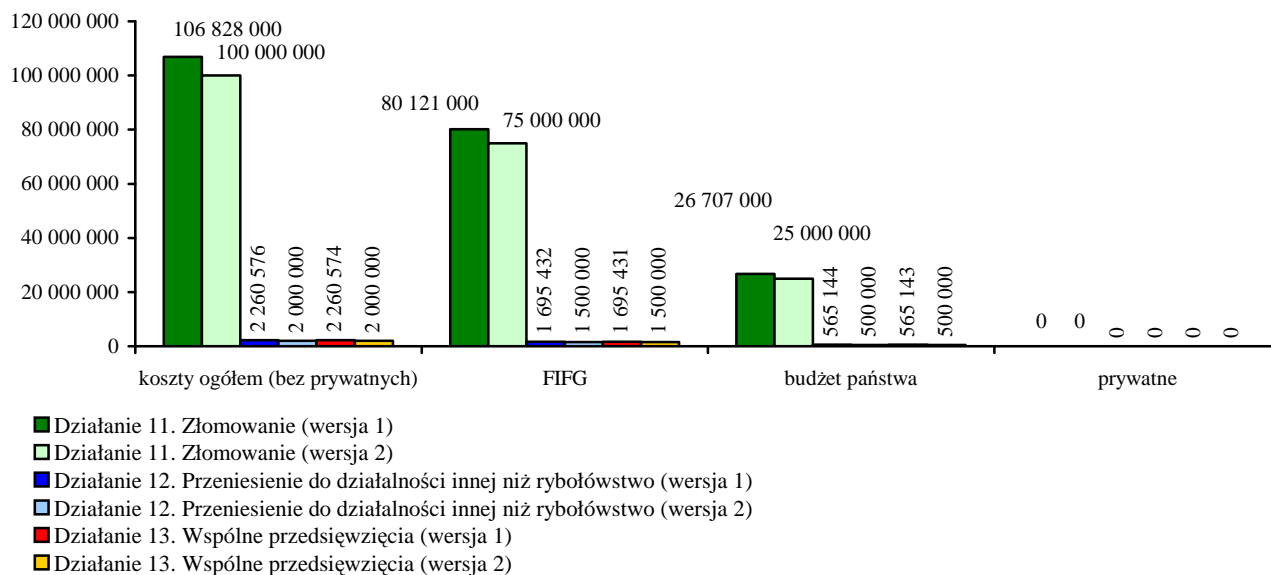
0 – mniej niż 0,5%

Źródło: Tab. 1.

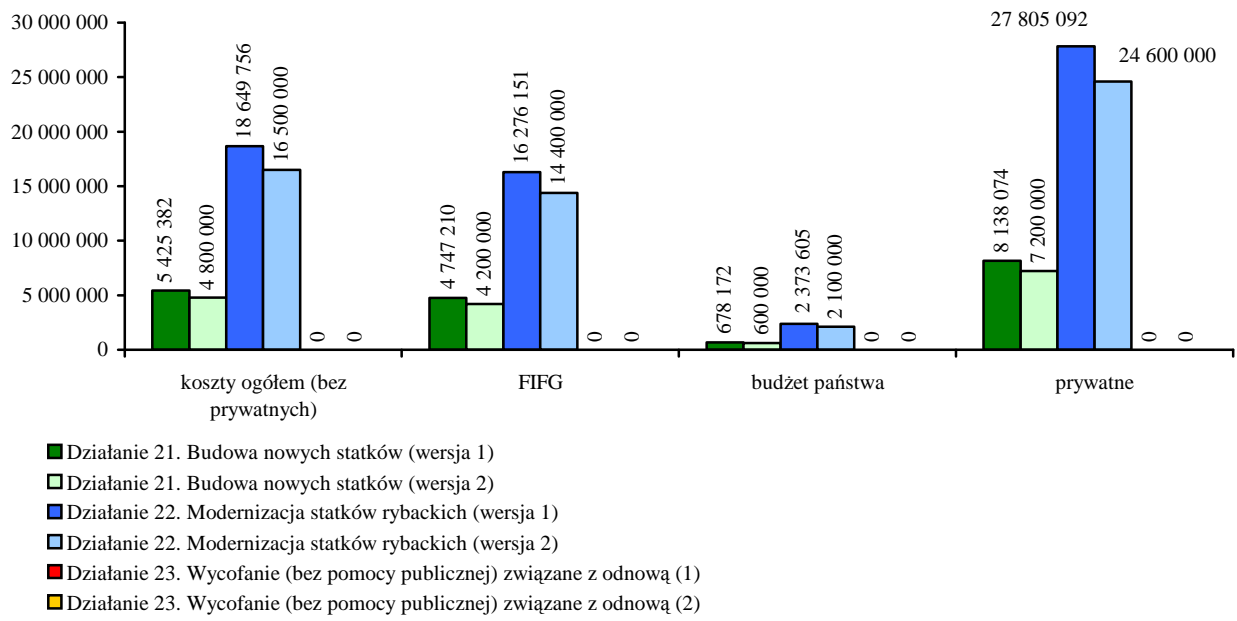

Rys. 1. Koszty ogółem dla SPO „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006”

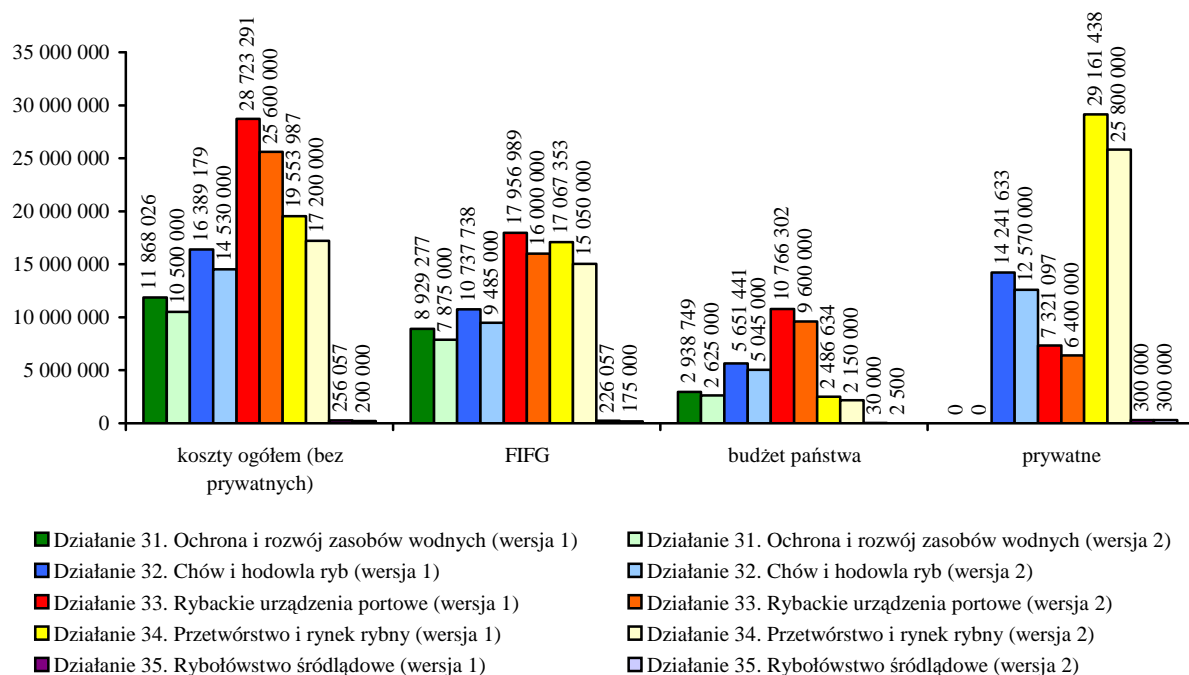
Priorytet 1. Dostosowanie nakładu połowowego do zasobów

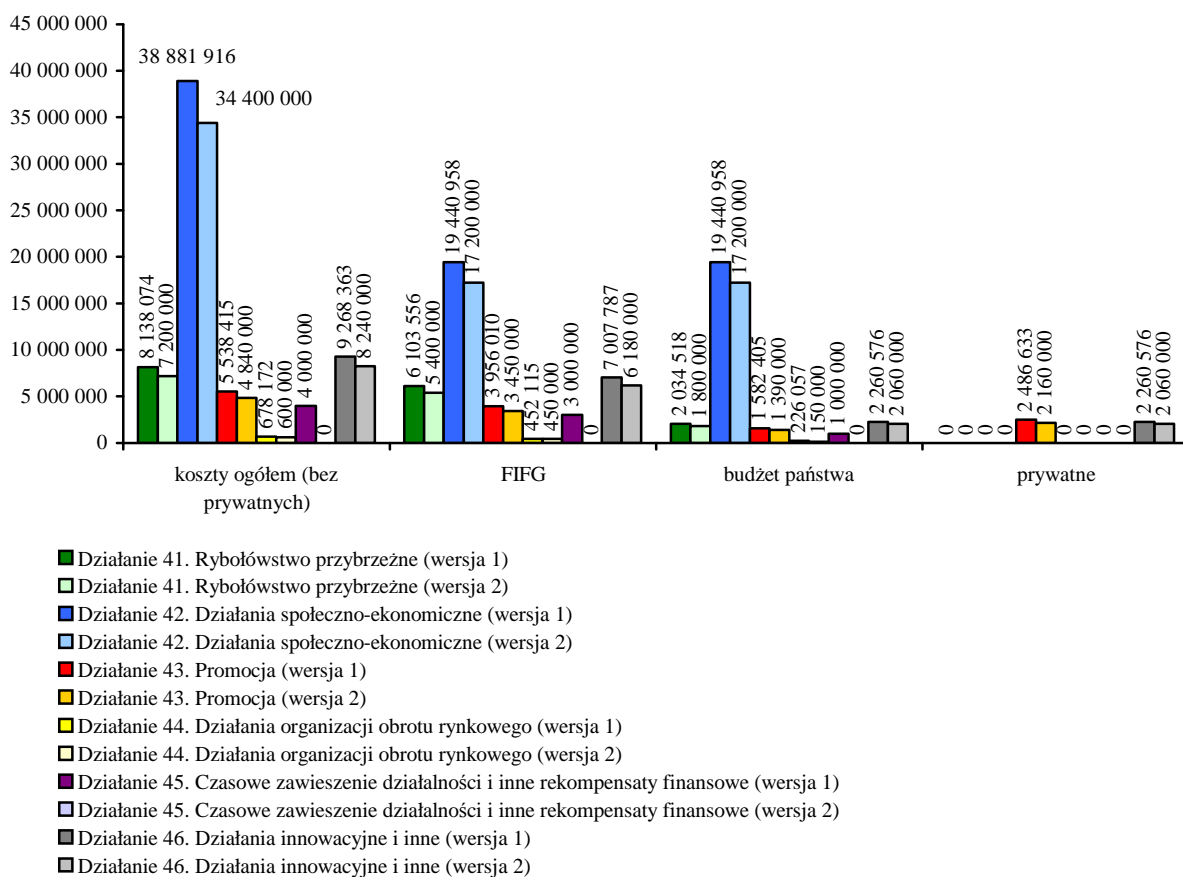
Priorytet 2. Modernizacja i odnowa floty rybackiej

Priorytet 3. Ochrona i rozwój zasobów wodnych, chów i hodowla ryb, rybacka infrastruktura portowa, przetwórstwo i rynek rybny, rybołówstwo śródlądowe

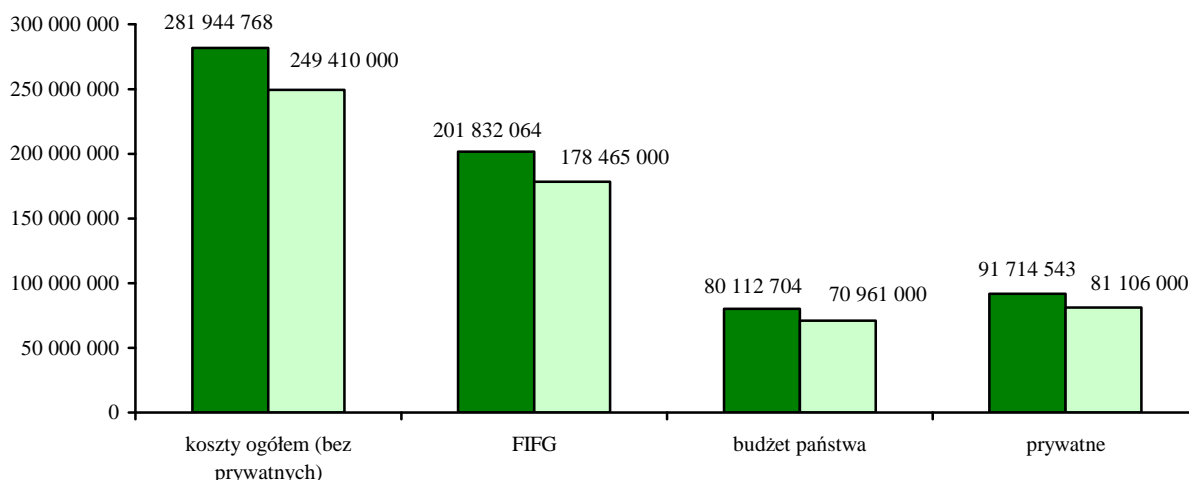

Priorytet 4. Inne działania

Priorytet 5. Pomoc techniczna

■ Wersja 1 □ Wersja 2

PODSUMOWANIE I OCENA ZMIAN W SPO „RYBOŁÓWSTWO I PRZETWÓRSTWO RYB 2004-2006”

Ad. I.1. Zachodzą szybkie zmiany w regulacjach dotyczących WPR UE, które koncentrują się głównie na:

- zwiększonej ochronie wodnych ekosystemów i odbudowie nadmiernie eksploatowanych stad określonych gatunków, w tym ryb oraz ujęcia tych zagadnień w WPR,
- wprowadzaniu bardziej skutecznych środków zarządzania zasobami rybnymi oraz połowami, w tym jednolitych systemów informacyjnych i przepływu informacji, w uszczelnianiu nadzoru i kontroli oraz sankcji za naruszenia zasad WPR,
- ograniczaniu potencjału połowowego (floty rybackiej) w krajach członkowskich, wraz ze szczegółowym określeniem zasad i sposobów ich przeprowadzania, jak też z dodatkowymi zachętami materialnymi dla właścicieli złomowanych statków oraz sposobami monitorowania zmian w potencjale połowowym.

Zmiany te znajdują odzwierciedlenie w szczegółowych regulacjach dotyczących działania funduszu strukturalnego dotyczącego rybołówstwa – FIG. Podkreśla się też potrzebę przeprogramowania FIG w poszczególnych państwach tak, aby znaleźć fundusze na realizację zmian.

Zmiany w WPR wynikają ze znacznego przełowienia wartościowych rynkowo (cennych) gatunków ryb, co dotyczy także Bałtyku. Skutkuje to postępującym zmniejszaniem opłacalności połowów, jak też negatywnymi zmianami w morskim środowisku wodnym. Kierunki zmian WPR są więc w pełni zrozumiałe i słuszne.

Ad.I.2. Przygotowania polskiej gospodarki rybnej do uczestniczenia w WPR trwają. Zdaniem KE podstawowe zagrożenia nie wywiązania się Polski z przyjętych w aquis zobowiązań dotyczą:

- w obszarze zarządzania zasobami i flotą rybacką, nadzoru i kontroli
mogą nie zostać opomiarowane przed akcesją wszystkie polskie statki rybackie i w związku z tym nie będzie kompletny rejestr statków (moja uwaga: nie będzie można obliczyć poziomu referencyjnego), może nie działać tworzony rejestr połowów i system informacji o rybołówstwie, może nie zostać dostatecznie zwiększone zatrudnienie w administracji rybackiej w zakresie

nadzoru i kontroli połowów oraz ich wyposażenie dla celów działalności kontrolnej, może nie nastąpić poprawa przepływu informacji oraz koordynacji, pomiędzy wszystkimi ogniwami administracji, zaangażowanymi we wdrażanie SPO.

– w obszarze rynku:

nie wdrożono w pełni polityki rynkowej, w tym nie stworzono OPR, wolno postępuje wprowadzanie standardów marketingowych, kontroli i organizacji pierwszej sprzedaży poprzez tworzenie lokalnych centrów pierwszej sprzedaży; może nie zostać zwiększone zatrudnienie (w administracji), aby przejąć dodatkowy ciężar kontroli wynikający z organizacji rynku rybnego.

– w obszarze międzynarodowych porozumień rybackich :

zbyt wolno postępuje wycofywanie Polski z międzynarodowych porozumień rybackich.

– w obszarze działań strukturalnych :

Polska może nie wzmocnić (wzrost zatrudnienia i szkolenia) na czas administracji dla wdrożenia SPO „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb” a ponadto może nie zostać zapewniona kooperacja pomiędzy wszystkimi instytucjami działającymi mającymi wdrażać SPO.

– w obszarze legislacji:

występują opóźnienia w przyjęciu i pełnym wdrożeniu legislacji dotyczącej systemów kontroli, zwłaszcza, jeśli chodzi o VMS oraz o rejestr statków (mój dopisek: dopiero przygotowana jest ustawa o Organizacji rynku i pomocy finansowej w gospodarce rybnej o Narodowym Planie Rozwoju Gospodarczego oraz nowa ustawa o rybołówstwie).

W pełni zgadzam się z opinią KE, że:

- 1) **występujące opóźnienia legislacyjne utrudniają dostosowanie do legislacji WPR oraz mogą utrudnić (a w początkowym okresie nawet uniemożliwić) wykorzystanie dostępnych środków pomocowych.** Trzeba jednak pamiętać, że w ostatnim okresie zachodzą zmiany w WPR i związanych z tym regulacjach prawnych. Nałożenie się czynników zewnętrznych (UE) na krajowe (transformacja ustrojowa) musi powodować zarówno opóźnienia, jak i niedoskonałości w polskich regulacjach prawnych.
- 2) **brak jest należytej koordynacji i kooperacji (w tym przepływu informacji) pomiędzy wszystkimi instytucjami** funkcjonującymi w polskiej gospodarce rybnej lub tylko wywierającymi wpływ na jej funkcjonowanie. Czy jest możliwa szybka, całościowa poprawa w tym zakresie? Moim zdaniem – nie. Jakkolwiek, dokonuje się postęp, to przy ogromie stawianych zadań, pomimo zwiększania zatrudnienia i szkolenia administracji, jeszcze długo będzie to podstawowym problemem w polskiej gospodarce (nie tylko rybnej).
- 3) W wyniku 1) i 2) **zbyt wolno odbywa się proces powstawania procedur wdrożeniowych** i stąd występują **opóźnienia**, także w **informowaniu potencjalnych beneficjentów** i we wdrażaniu przyjętych rozwiązań. Może to spowodować niedostateczną absorpcję funduszy strukturalnych ujętych w SPO, szczególnie w 2004 r.
- 4) **angielskie tłumaczenia polskich tekstów są „nierówne”**, czasem trudne do zrozumienia. **Mogą więc występować przekłamania.** Pełnym zabezpieczeniem może być tylko przyjęcie polskiej wersji tekstu jako oryginalnej.
- 5) **rynek rybny nie jest uregulowany.**

Zdecydowanie nie zgadzam się z większością pozostałych uwag KE. I tak:

- 1) Jeśli chodzi o zarządzanie zasobami i flotą rybacką, to **systemy informacyjno-kontrolne (rejestr statków, system informacyjny, VMS, SIMIK) są w trakcie wdrażania**, a obsługiwane są przez wysoko wykwalifikowanych specjalistów, których zresztą w Polsce nie brak. **Odbywa się opomiarowywanie kutrów rybackich**, jakkolwiek dobrowolność tego proceduru oraz związane z tym koszty dla właścicieli (niewielkie) mogą sprawić, że nie uda się wszystkich jednostek połowowych opomiarować odpowiednio szybko. Nie można więc czynić z tego poważnego zarzutu!
- 2) Jeśli chodzi o rynek, to aktualnie w Polsce w większości dokonywane są połowy „na zamówienie” – rynek pierwszej sprzedaży ryb jest niesformalizowany. **Tworzenie centrów pierwszej sprzedaży nie jest najlepszym pomysłem** (szeroko piszę o tym w książce [44, s. 90 – 92]), **gdyż podniesie koszty ponoszone przez rybaków** (jeśli zechcą w ogóle sprzedawać ryby w ten sposób), **a zmniejszone połowy ryb wynikające ze złego stanu zasobów nie pozwolą na rentowność aukcji rybnych, czy innych rynków sformalizowanych. Wprowadzanie standardów rynkowych odbywa się jednak w Polsce poprzez masowe wdrażanie nowych systemów zarządzania jakością w zakładach przetwórstwa rybnego.** Moim zdaniem, największą bolączką jest **brak systemu interwencjonizmu rynkowego, którego powstanie i prawidłowe działanie powinno doprowadzić do pełnego zagospodarowania ryb złowionych w szczytach sezonów połowowych, szczególnie mało cennych gatunków ryb np. szprotów.**

OPR powstaną tylko wtedy, kiedy zasady ich tworzenia i działania będą w pełni jasne i czytelne dla tworzących a zwiększona mitręga biurokratyczna i koszty nie przesłonią potencjalnych korzyści. Należy pamiętać, że ich tworzenie ma być dobrowolne!

- 3) Pośpieszne wycofywanie się Polski z porozumień dwu czy wielostronnych (np. z MKRMB) może przynieść więcej szkody niż pożytku (np. wymuszenie wprowadzenia przez polskich rybaków kosztownych sieci typu BACOMA, podczas gdy polskie rozwiązanie – „odwrócone oczko” zapewnia wymaganą selektywność połowów czy zamierzenia UE – wbrew MKRMB – wprowadzenia podziału dorsza na dwa stada, co będzie zdaniem rybaków – niekorzystne dla Polski).

Ad. II.1.

W pełni podzielam obawy KE, że największe zagrożenia dla absorpcji przez Polskę funduszy strukturalnych w sferze rybołówstwa i przetwórstwa ryb znajdują się w sferze legislacyjnej i administracyjnej. Dotyczy to w pierwszej kolejności opóźnień we wprowadzaniu odpowiednich regulacji prawnych oraz niedostatecznego przepływu informacji, koordynacji i współpracy pomiędzy poszczególnymi zaangażowanymi instytucjami, a także – co pragnę dodać – pomiędzy nimi a potencjalnymi beneficjentami SPO.

Ad. II.2 i Ad. II.3

Uważam, że SPO „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006” wersja wyjściowa, jak na warunki w jakich powstawało, generalnie przygotowane zostało właściwie [43]. Zmiany dostosowawcze sektora gospodarki rybnej do aquis również dokonywane są tak szybko, jak jest to możliwe, jakkolwiek ciągłe zmiany w WPR, transformacja ustrojowa w kraju, jak też związane z nią i nie tylko, zmiany

organizacyjne w administracji (między innymi bardzo późne przeniesienie DR do MRiRW) sprawiły, że bardzo późno powstała Narodowa Strategia Rybołówstwa w Polsce. Ponadto, zwiększone zatrudnienie w DR oraz konieczność przygotowania kadry do nowych zadań, przy jednocześnie koniecznym wprowadzaniu zmian merytorycznych, w związku z kolejnymi zmianami WPR nie sprzyjają tworzeniu spójnej krajowej wizji sektora gospodarki rybnej.

Polski SPO „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006” powstał na przełomie 2002 r. i 2003 r. a jego najnowsza wersja została zakończona w listopadzie 2003 r. W związku z wprowadzonymi zmianami w Planie finansowym, w SPO dominują procesy likwidacyjne polskiego rybołówstwa kutrowego, z powodu:

- przeznaczania nadal (po przeprogramowaniu) 39% całości SPO na złomowanie statków rybackich
- zwiększenie dofinansowania działań społeczno-ekonomicznych oraz preeliminowanie środków na inne rekompensaty (nie tylko na czasowe zawieszenie działalności połowowej),
- ograniczenie (niewielkie) dostępnych środków na działania innowacyjne oraz
- ogromne wzmocnienie administracji powołanej do realizacji SPO (zwłaszcza funkcji informacyjnych, nadzoru i kontroli).

Ponadto, w opinii rybaków polskie rybołówstwo morskie nie będzie mogło skorzystać z niektórych wcześniej istniejących możliwości pomocy finansowej (jakie były uzgadniane w trakcie negocjacji). Dotyczy to przede wszystkim pomocy skierowanej na odbudowę i modernizację floty rybackiej (Priorytet 2).

Nowe zasady wprowadzają z dniem 1 stycznia 2005 roku konieczność finansowania wszystkich spraw związanych z techniczną modernizacją statków rybackich tylko przy pomocy środków własnych armatorów. Armatorzy polscy staną, więc do konkurencji na rynku rybnym w zdecydowanie gorszej sytuacji niż rybacy „starych” członków UE, którzy w okresie obowiązywania starych zasad pomocy wybudowali lub zmodernizowali swoje statki.

W trakcie konsultacji w Brukseli w lutym 2003 roku, gdzie prezentowano zasady nowej Polityki Rybackiej UE rybacy postulowali złożenie stosownego wniosku uzasadniającego konieczność utrzymania dotychczasowych zasad dla rybołówstwa polskiego, zgodnie z wcześniej wynegocjowanymi warunkami w obszarze „Rybołówstwo”. Taki wniosek, do tej pory nie został przedłożony przez polską administrację pomimo wielokrotnych monitów rybaków.

Kontynuowanie budowy i modernizacji kilku jednostek rybackich, które podjęto z godnie z obowiązującym polskim prawodawstwem, stwarza konieczność ustalenia zasad wprowadzenia do poziomu referencyjnego tych jednostek rybackich i możliwości korzystania z FIGG bez żadnych ograniczeń (konieczność prawidłowo ustalonego poziomu referencyjnego, którego brak może być powodem wstrzymania pomocy strukturalnej z FIGG).

Najistotniejszym jest, aby polskie rybołówstwo po pierwszym okresie związanym z redukcją i ewentualną modernizacją części rybackiej mogło skorzystać ze środków publicznych (FIGG) nie tylko na modernizację floty, ale również na zastępowanie starych, wysłużonych jednostek (polska flota kutrowa jest najstarsza na Bałtyku) nowymi i nowoczesnymi, takimi więc jakimi dysponują inne kraje członkowskie Unii, które zmodernizowały swoją flotę w ostatnim dziesięcioleciu a na co polskiego rybołówstwa nie było stać i nie będzie, bez pomocy środków publicznych.

W ostatnich dniach DG Fish przygotowała projekt rozporządzenia Rady ustalającego zasady podziału kwot połowowych na rok 2004. Wbrew ustaleniom MKRMB Unia Europejska zamierza poprzez to

rozporządzenie wprowadzić jednostronnie zasady podziału dorsza na dwa stada. Będzie to niekorzystne dla polskiego rybołówstwa w momencie wejścia Polski do UE, z dniem 1 maja 2004.

SPO w obecnym kształcie jest zgodne z nową WPR, a zwłaszcza z jej częścią likwidacyjną. Niewykluczone, że u podłoża bardzo niewielkich zmian w likwidacyjnej części Planu Finansowego, SPO pomimo obaw o to, że nie będzie możliwe pełne wykorzystanie tych środków, leżały między innymi: Rozporządzenie Rady (EC) Nr 2370/2002 o możliwości zwiększenia o 20% rekompensat za złomowanie statków rybackich oraz art. 15 Rozporządzenia Rady (EC) nr 2371/2002, który stwarza omal nieograniczone możliwości zawieszenia pomocy finansowej z FIG, za wyjątkiem środków na złomowanie statków rybackich. Sądzę jednak, że **zamieszczenie w Rozporządzeniu stwierdzenia, że „Pomoc finansowa zostanie zawieszona proporcjonalnie do stopnia niestosowania się do przepisów, zgodnie z Rozporządzeniem Rady (WE) nr 2792/1999.”** pozostawia furtkę do ubiegania się o finansowe środki na wszystkie preliminowane działania, choć z pewnością zabieganie o nie wymagało by dużego wysiłku, a pomyślny wynik starań nie jest pewny.

Bardzo ograniczone są możliwości wykorzystania środków publicznych (z FIG i z budżetu państwa) na restrukturyzację i rozwój sektora, poza jego częścią likwidacyjną – dotyczy to w znacznym stopniu rybołówstwa śródlądowego.

ŹRÓDŁA

1. Biuletyn Informacyjny Agencji Rynku Rolnego, Nr 7(145), lipiec 2003.
2. Bykowski P. J., Problematyka dioksyn w legislacji Unii Europejskiej, Magazyn Przemysłu Rybnego 6(30)/2002, s. 33-37
3. Community structural assistance in the fisheries sector, <http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l66005.htm>
4. Comprehensive monitoring report on Poland's preparations for membership
5. DG Fish draft comments on the Polish Sectoral Operational Programme "Fisheries and Fish Processing 2004-2006" adopted by Committee for European Integration on 14.02.2003 (draft version 08.10.2003)
6. Domachowska K., Dostosowanie polskiego prawa rybołówstwa morskiego do europejskich standardów w świetle negocjacji akcesyjnych, Magazyn Przemysłu Rybnego 6(30)/2002, s. 38-44
7. Dunin-Kwinta I., Potrzeba zmian polskiej rybackiej floty kutrowej po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej, materiał niepublikowany
8. Działania UE wobec rybołówstwa w 2004 roku, Wiadomości Rybackie 7-8(134), 2003, s. 2-3
9. Financial Instrument for Fisheries Guidance – instructions for use, European Commission, 2003.
10. Fisheries: fisheries and poverty reduction, <http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/r12512.htm>
11. Integrating environmental protection requirements into the common fisheries policy, <http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l28123.htm>
12. Projekt ustawy o Narodowym Planie Rozwoju, z dnia 30.10.2003
13. Projekty ustaw: O organizacji rynku rybnego i pomocy finansowej w gospodarce rybnej wraz z projektami podstawowych aktów wykonawczych – druk Sejmowy Nr 917 oraz Rządowy projekt ustawy o rybołówstwie – druk sejmowy Nr 2174.

14. Propozycje nowych uregulowań w rybołówstwie Unii Europejskiej, Wiadomości Rybackie 7-8(134), 2003, s. 3
15. Report of the Extraordinary Session and the Meeting of the Working Group on Long Term Management Objectives and Strategies, International Baltic Sea Fishery Commission, Cracow, 25-27 June 2003.
16. Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 11 lutego 1999 roku w sprawie szczegółowych warunków weterynaryjnych wymaganych przy produkcji lub przechowywaniu niektórych środków spożywczych pochodzenia zwierzęcego. Dziennik Ustaw z dnia 10 marca 1999 roku. Nr 20, poz. 176.
17. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 lutego 2003 roku w sprawie wzoru deklaracji przejścia na przechowywanie produktów rybołówstwa, Dziennik Ustaw Nr 35, poz. 302.
18. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 marca 2003 roku w sprawie wzoru dokumentu sprzedaży produktów rybołówstwa, Dziennik Ustaw Nr 58, poz. 512.
19. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 kwietnia 2003 roku w sprawie wykazu produktów rybołówstwa oraz standardów rynkowych dla tych produktów, Dziennik Ustaw Nr 77, poz. 686.
20. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 stycznia 2000 roku w sprawie gospodarowania żywymi zasobami morza i ich ochrony. Dziennik Ustaw z dnia 9 lutego 2000 roku. Nr 8, poz. 110.
21. Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 12 marca 1997 roku w sprawie gospodarowania żywymi zasobami morza i ich ochrony. Dziennik Ustaw z dnia 22 kwietnia 1997 roku. Nr 39, poz. 247.
22. Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 26 maja 1999 roku, zmieniające Rozporządzenie w sprawie gospodarowania żywymi zasobami morza i ich ochrony. Dziennik Ustaw z dnia 25 czerwca 1999 roku. Nr 57, poz. 607.
23. Rozporządzenie Rady (EC) z dnia 20 grudnia 2002 roku Nr 2370/2002 ustalające nadzwyczajne środki Wspólnoty na złomowanie statków rybackich.
24. Rozporządzenie Rady (WE) z dnia 12 sierpnia 2003 roku Nr 1438/2003 ustanawiające przepisy wykonawcze do polityki dotyczącej floty wspólnotowej określone w rozdziale III rozporządzenia Rady (WE) Nr 2371/2002.
25. Rozporządzenie Rady (WE) z dnia 20 grudnia 2002 roku Nr 2371/2002 w sprawie ochrony i zrównoważonej eksploatacji zasobów rybołówstwa w ramach Wspólnej Polityki Rybołówstwa.
26. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 marca 1995 roku w sprawie szczegółowych zasad, zakresu i trybu udzielania dopłat do oprocentowania kredytów bankowych na skup i przechowywanie zapasów ryb morskich. Dziennik Ustaw 1995. Nr 34.
27. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2003 roku w sprawie określenia minimalnej i maksymalnej szerokości pasa technicznego i ochronnego oraz sposobu wyznaczania ich granic. Dziennik Ustaw Nr 89, poz. 820.
28. Rozporządzenie Rady UE. Nr 1260/99/WE.

29. Sectoral Operational Programme, Fisheries and Fish Processing 2004-2006, Community Support Framework for 2004-2006, listopad 2003.
30. Sektorowy Program Operacyjny „Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb 2004-2006”, projekt z dnia 04.04.2003
31. Spotkania z KE zamykającego proces negocjacji technicznych nad SPO „Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb”
32. Strategy for integrating environmental considerations into the common fisheries policy
<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l28094.htm>
33. Ustawa z dnia 10 października 2002 roku o organizacji rynku rybnego oraz o zmianie ustawy o rybołówstwie morskim, Dziennik Ustaw Nr 181, poz. 1514.
34. Ustawa z dnia 18 czerwca 1999 roku o zmianie Ustawy o portach i przystaniach morskich. Dziennik Ustaw Nr 62, poz. 685.
35. Ustawa z dnia 18 stycznia 1996 roku o rybołówstwie morskim. Dziennik Ustaw Nr 34, poz. 145.
36. Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 roku o portach i przystaniach morskich. Dziennik Ustaw Nr 9, poz. 44.
37. Ustawa z dnia 21 marca 1991 roku o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej. Dziennik Ustaw 91.32.131 z dnia 18 kwietnia 1991 r.
38. Ustawa z dnia 24 lipca 1999 roku o zmianie Ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw. Dziennik Ustaw Nr 70, poz. 778.
39. Ustawa z dnia 6 września 2001 roku o rybołówstwie morskim. Dziennik Ustaw Nr 129, poz. 1441.
40. Ustawa z dnia 6 września 2001 roku o zmianie Ustawy o portach i przystaniach morskich oraz niektórych innych ustaw. Dziennik Ustaw Nr 111, poz. 1197.
41. Workshop on the Common Fisheries Policy, Implementation by Poland of the Community Fleet Policy and Structural Measures, PORT 8330, Chairperson: – Mr. Stephanos SAMARAS, DG FISHERIES, Name of meeting room, Location of meeting room, Gdynia, 20-21 November 2003, TAIEX OFFICE, Technical Assistance Information Exchange Office, DG Enlargement, European Commission, in co-operation with, DG FISHERIES
42. Zielona księga [Green Paper] w sprawie przyszłości wspólnej polityki rybackiej (przedłożona przez Komisję), Bruksela 20.03.2001
43. Zieziula J., Ocena ex-ante Sektorowego Programu Operacyjnego (SPO) „Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb 2004-2006” Uzupełnienie Programu (Warszawa, 09 kwiecień 2003), Szczecin 13 kwiecień 2003.
44. Zieziula J., Polska gospodarka rybną w okresie transformacji (1990-2001). Teoria i praktyka, monografia, Morski Instytut Rybacki, Gdynia 2002, 147 stron
45. Zieziula J., Uwarunkowania i ocena perspektyw rozwoju polskiego rybołówstwa bałtyckiego i rybactwa śródlądowego w aspekcie członkostwa Polski w Unii Europejskiej, Wieś i Rolnictwo Nr 3/2003, s. 113-140
46. Zieziula J., Zasady tworzenia i funkcjonowania organizacji producentów rybnych i organizacji międzybranżowych w świetle Ustawy z dnia 10 października 2002 roku, w: Acta Scientiarum Polonorum Nr 2(2)/2003

WYKAZ SKRÓTÓW

WPR	– Wspólnotowa Polityka Rybacka
KE	– Komisja Europejska, organ UE
UE	– Unia Europejska
MKMRB	– Międzynarodowa Komisja Rybołówstwa Morza Bałtyckiego
MRiRW	– Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
FIFG	– Financial Instruments for Fisheries Guidance
DR	– Departament Rybołówstwa w MRiRW
DG Fish	– Dyrektoriat Generalny Rybacki w KE UE
NEAFC	– North East Atlantic Fisheries Commission
SPO	– Sektorowy Program Operacyjny „Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb”
ARiMR	– Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
VMS	– Vessel Monitoring System
OPR	– Organizacja Producentów Rybnych
SIMIK	– System Informatyczny Monitoringu i Kontroli Finansowej Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności